

بررسی نقش غیرت دینی و باورهای الهی بر حرکت دانشمندان هسته‌ای کشور به مناسبت روز ملی فناوری هسته‌ای

از هسته اتم تا خدا

پیشرفت‌های ایران در فناوری هسته‌ای محصول غیرت دینی است؛ دانشمندان هسته‌ای این فناوری را نه تنها با نگاه ملی بلکه به عنوان ابزاری برای پیشبرد اهداف اسلامی و ارتقای جایگاه امت اسلام در جهان می‌نگرند

بسیستم فروردین ۱۳۸۵ روزی بود که دانشمندان ایرانی موفق به تکمیل کامل چرخه سوخت هسته‌ای و وارد کردن ایران به جمع معدود کشورهای دارنده چرخه کامل این سوخت شدند. از آن روز ۱۶ سال می‌گذرد و صنعت هسته‌ای کشور فراز و فرودهای مختلفی را پشت سر گذاشته است. در این سال‌های تحریم و فشار، دانشمندان جوانی در این کشور همچون ستاره در آسمان علم و فناوری درخشیدند که انگیزه آنها صرفاً پیشبرد علم و فناوری در کشور نبود، بلکه اهداف و دغدغه‌های الهی آنها را وای داشت از هیچ تلاش و مجاهدتی برای پیشبرد این صنعت مهم و راهبردی دریغ نکنند و حتی جان خود را بر سر این راه بگذارند. رهبر حکیم انقلاب سال ۹۲ در همین زمینه فرمودند: «شهدای هسته‌ای، در راه خدا شهید شدند، در راه پیشرفت اسلام شهید شدند. مساله اینها فقط این نیست که حالا ما یک ملتی هستیم و می‌خواهیم از فلان کشور و فلان دولت عقب نمانیم، لذا وارد عرصه علمی شده‌ایم؛ البته این هست اما به اضافه یک چیزی از این مهم‌تر و آن این است که ما با این حرکت علمی خودمان، داریم اسلام را سربلند می‌کنیم، نظام اسلامی را آبرومند می‌کنیم». غیرت دینی عنصری مشترک در بین تمام شهدا و دانشمندان معتقد و مجاهد هسته‌ای کشور بود که آخرین جلوه و مصادیق آن شهید بزرگوار دکتر محسن فخری‌زاده بود که علاوه بر فناوری هسته‌ای در حکمت و معنویت نیز غور فراوان داشت. به تعبیر رهبر حکیم انقلاب «شهدات این دانشمندان برجسته در راه آرمان‌های بلند الهی، به کشور، انقلاب اسلامی، ملت ایران و محیط علمی آبرو بخشید و آنان با این شهدات، به بالاترین رتبه از ارزش‌های ملتی دست یافتند». در گفتارهایی با دکتر خسرو پناه، سرکار خانم بلوری همسر شهید احمدی روشن و حامد فخری‌زاده فرزند شهید فخری‌زاده به بررسی این موضوع پرداختیم.

در نظر بگیریم، نکته چهارم اینکه صهیونیست‌ها برای اینکه ضرباتی را که ناشی از اقتدار جمهوری اسلامی است جبران کنند، جریان‌ات تفکیری را حمایت می‌کنند و به نحوی زمینه تفرقه و شیعه‌گمگی را ایجاد می‌کنند و این جنایت را انجام می‌دهند، لذا باید حتماً به این حادثه به صورت یک سناریو نگاه کرد و ابعاد آن را دید. به نظر می‌رسد برای مقابله با تفکیری‌هایی که در پاکستان دوره می‌بینند و از مرزهای افغانستان وارد کشور می‌شوند، حتماً باید برنامه‌ریزی جدی کرد و همان‌طور که افغان‌های مهاجر شیعه و اهل سنت به عنوان مدافعان حرم در مقابل تکفیری‌ها ایستادند و مقابله کردند، از همین برادران افغان باید کمک گرفت و جریان تکفیری را که وارد کشور می‌شوند غربالگری و با آنها مقابله کرد. امیدواریم با کمک افغان‌های شیعه و اهل سنتی که در مسیر وحدت هستند، توانیم یک حرکت مدیریت‌شده‌ای را در چارچوب حکمرانی سامان یافته داشته باشیم و در مقابل جریان تکفیری بایستیم.

خاطر مشکلاتی که دارند وارد کشور ما می‌شوند و نباید یک جنایت تکفیری را به همه این عزیزان تعمیم داد. نکته دوم اینکه به نظرم نسبت به ورود این مهاجران دقت لازم به عمل نمی‌آید. متأسفانه همان‌گونه که در حکمرانی فناوری که پیش‌تر عرض کردم دچار معضلاتی هستیم، در حوزه مهاجران هم گرفتار فقدان حکمرانی هستیم. اگر این مهاجران در یک سامانه‌ای ثبت‌نام شوند و حتی به عنوان شهروند برخی از آنها پذیرفته شوند، اشکالی ندارد. برخی از این عزیزان در ایران مشغول خدمت هستند، بویژه در بخش کارگری و کارهای سخت از آنان استفاده می‌شود و باید حتماً یک سامانه‌ای تعریف شود و جلوی ورود مهاجرانی را که غیرقانونی وارد می‌شوند گرفت و به همین جهت نیاز به غربالگری اساسی وجود دارد که باید توسط خود افغانستانی‌ها انجام شود. به هر حال یکسری تکفیری به صورت غیرقانونی وارد کشور می‌شوند و شروع به جنایت‌های عدیدهای می‌کنند.

بزرگوار باشد؛ در عین حال در اوج عقلائیت بودند؛ خردمند، عاقل و دانشمند. خوب است در این مناسبت یاد کنیم از فقیه و فیلسوف معاصرمان، مرحوم آیت‌الله مصباح‌زادی که ایشان هم همین جور بود. ایشان هم انصافاً شاگرد شایسته امام بوده هم در غیرت دینی در اوج بود و هم در عقلائیت یک فیلسوف به معنای واقعی کلمه بود. قیام نوزدهم دی، ترکیب درخشانی است از غیرت و عقلائیت». شهدای هسته‌ای ما نیز نماد غیرت دینی بودند.

و معرفت پیوند برقرار کرده بود و یک مدل حکمرانی علم و فناوری را به جامعه علمی ارائه داد. ■ مردم ما قیل از شهادت شهید دکتر فخری‌زاده اصلاً ایشان را نمی‌شناختند اما پس از شهادت ایشان متوجه شدند چه عناصر مخلص و دانشمندی در بدنه هسته‌ای و دفاعی ما حضور دارند که حقیقتاً معنویت و علم را با یکدیگر پیوند زده‌اند. کمی از روحیات و خلقیات شهید فخری‌زاده و دغدغه‌های ذهنی ایشان بگویید.

■ به نظر می‌رسد عنصر غیرت دینی مثل یک روح در انسان‌ها و صنایع مختلف که دارای ایمان و تقوا هستند متبلور می‌شود و اختصاصاً به گروه خاصی ندارد.

شهید فخری‌زاده مجاهد، صبور و مدبر بود و حکمت را با علم و فناوری پیوند زده بود. ما در جلسات متعددی که با عنوان فلسفه اسلامی و فیزیک خدمت ایشان داشتیم، همواره دغدغه ایشان مبنی بر سریان حکمت در علم و فناوری را مشاهده می‌کردیم. بنابراین باید نهاد حکمرانی علم و فناوری که وزارت علوم است، راه این شهدا را طی کند. به نظر من هنر شهدای هسته‌ای ما فقط این نبود که فناوری و قدرت هسته‌ای را برای کشور ما به ارمان آوردند، بلکه این عزیزان علاوه بر هدیه پیشرفت هسته‌ای به کشور و نظام، مدل حکمرانی حکمی در علم و فناوری و به عبارتی سریان حکمت در فناوری را جزو دغدغه‌ها و اهداف خود تعیین کرده بودند و در این مسیر تلاش‌های بسیار می‌کردند. این رویکرد نشان از دغدغه دینی است. ما به تعبیری همان غیرت دینی داریم که حضرت آقا خبری به آن اشاره کردند. رهبر معظم انقلاب در جمع مردم قم در سال ۹۸ فرمودند: «غش غیرت دینی مردم را در این قضیه نباید نادیده گرفت. علت اینکه من روی این تکیه می‌کنم، این است که انسان می‌بیند تبلیغ می‌شود و در واقع تلاش فرهنگی وسیعی انجام می‌گیرد برای اینکه چیزهایی که ناشی از غیرت دینی است، به بی‌منطقی و خشونت‌های بی‌منطق متهم کنند. من می‌خواهم عرض کنم که نه، قضیه این جور نیست؛ غیرت دینی، در آنجایی که خودش را نشان می‌دهد

نکته سوم اینکه همان‌گونه که عرض کردم شهید اصلی و شهید دارایی و روحانی دیگری که در بستر جراحی در بیمارستان است، جزو گروه‌های جهادی بودند. جریان جهادی در کشور یک جریان مظلومی است و دولتمردان هم چندان آنان را هدایت نمی‌کنند. طلاب یا غیر طلاب خودجوش می‌شوند. شهید اصلی و شهید دارایی زندگی‌شان را وقف خدمت به مناطق حاشیه‌نشین مشهد کردند. این عزیزان وقتی به مناطقی می‌رفتند که تکفیری‌ها حضور دارند می‌رسند و در آنجا فعالیت می‌کنند، در معرض خطر قرار دارند. باید برای عزیزان جهادی دوره‌هایی برگزار شود تا مراقب باشند و بدانند در معرض تهدید جریان‌های تکفیری قرار دارند. از این جهت باید مراقب باشیم و حفاظتی در مقابل این جریان جهادی

بیمارستان بستری است، قطعاً با هدف اختلاف‌افکنی میان

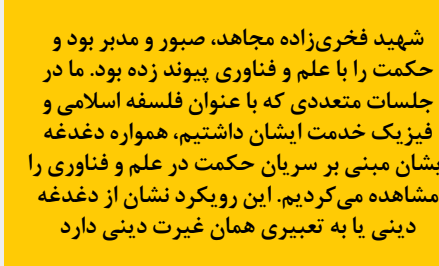
و تأثیر گذار است، همراه با عقلائیت است و غیرت دینی اساساً ناشی از بصیرت است که بصیرت یک شیعه‌ای از عقلائیت است و نشان‌دهنده عمق دینداری است و در اغلب موارد این غیرت دینی وقتی شما نگاه می‌کنید، می‌بینید که با عقلائیت همراه است. شخصیت‌هایی که بیشترین غیرت دینی را دارند، اینها غالباً دارای عقلائیت بالا هستند. نمونه‌اش شخص امام بزرگوار؛ اوج غیرت دینی بودند، واقعاً هیچ کس را ما ندیدیم و نشناختیم که از لحاظ غیرت نسبت به دین و فرهنگ دینی و زندگی دینی و سبک زندگی دینی و احکام دینی مثل امام

■ آقای خسرو پناه؛ شهدای هسته‌ای ما در چند دهه اخیر توانستیم پیشرفت‌های چشم‌گیری در حوزه هسته‌ای برای کشور به ارمان آوردن، نیروی محرکه دانشمندان هسته‌ای ما برای این همه مجاهدت و تلاش بی‌وقفه برای

پیشبرد این صنعت و همچنین ابعاد و نتایج این پیشرفت‌ها برای اقتدار کشور و پیهود حکمرانی چه بوده است؟ دانشمندان هسته‌ای در حکمرانی علم و فناوری نقش مهمی داشتند. ما بارها عرض کردم امروز کشور ما بسندت نیاز به حکمرانی علم و فناوری، تعلیم و تربیت، فضای مجازی و مانند آنها دارد.

حکمرانی علم و فناوری یکی از اقسام حکمرانی‌هاست که در پیشرفت‌های علمی نقش بسزایی دارد. حکمرانی علم و فناوری فرآیندی است که از سیاست‌گذاری علم و فناوری شروع می‌شود و به تنظیم‌گری که عبارت است از قانونگذاری، ساختارسازی، گفتمان‌سازی و اعمال قوانین و رصد و ارزیابی و در نهایت خدمات عمومی در حوزه علم و فناوری، ختم می‌شود. این یک امر بسیار جدی است و امروز با بحث جدی در حکمرانی علم و فناوری رو به رو هستیم. در تمام دنیا مدت‌هاست کلاس‌ها را حضوری کردند، در ایران با اینکه دستور صریح رئیس‌جمهور و وزیر کشور بر حضوری کردن کلاس‌هاست اما وزارت علوم با حضوری شدن دانشگاه‌های دولتی مخالفت می‌کند. این ضعف حکمرانی است که در وزارت علوم وجود دارد و این ضعف حکمرانی اجازه پیشرفت و تمدن را نخواهد داد. اینکه مسئولان وزارت علوم از پیشرفت علم و فناوری و تمدن نوین اسلامی دم بزنند اما در عمل خلاف این مدل حکمرانی عمل کنند، کارها پیش نمی‌رود. شهدای هسته‌ای ما در حکمرانی علم و فناوری نقش داشتند و اینها باید الگو باشند. اینکه فقط عکس این شهدا را در نهادهای علمی نصب کنیم اما از مدل حکمرانی آنان استفاده نکنیم، ضعف بزرگی است. مهم‌ترین ویژگی شهید فخری‌زاده این بود که میان حکمت

شهید فخری‌زاده مجاهد، صبور و مدبر بود و حکمت را با علم و فناوری پیوند زده بود. ما در جلسات متعددی که با عنوان فلسفه اسلامی و فیزیک خدمت ایشان داشتیم، همواره دغدغه ایشان مبنی بر سریان حکمت در علم و فناوری را مشاهده می‌کردیم. این رویکرد نشان از دغدغه دینی یا به تعبیری همان غیرت دینی دارد

مذاهب شیعه و سنی شکل گرفت و توطئه‌های دیگری که می‌خواهند از آن سواستفاده کنند، لذا می‌خواهم همین جا در بین بحث نکاتی را عرض کنم که به نظر من نباید از آن غفلت کرد.

شهید فخری‌زاده، سالکی در لباس دانشمند

کنیم که تقوای شهید فخری‌زاده در موضوع نحوه ارتباط با خانواده نیز خود را نشان می‌داد. ما گاهی در دوره نوجوانی اگر مطلب خاصی را با پدر مطرح می‌کردیم، ایشان می‌گفت شما مگر با بچه‌های دیگری که من پدرشان نیستم چه فرقی می‌کنید؟ اینقدر مراقبت و تقوا نسبت به مسائل از خود نشان می‌دادند. یکی از موضوعات اخلاقی دیگر شهید فخری‌زاده، خاکی بودن و تواضع و فروتنی ایشان بود. اگر کسی پدر را به همراه تیم محافظان می‌دید، آنقدر پدر گرم و صمیمی برخورد می‌کرد که شخص فکر می‌کرد ایشان خودش از اعضای تیم محافظت است. شهید فخری‌زاده همان‌قدر که برای جامعه گمنام بود، برای ما هم گمنام بود. اینگونه نبود که ما از جزئیات ارتباطات پدر و مراودات ایشان اطلاع داشته باشیم. همان‌طور که می‌دانید به خاطر ملاحظات امنیتی، پدر هیچ سفر زیارتی خارج از کشور نمی‌توانست برود، هیچ‌وقت نتوانست به حج برود. در سفری که به خوزستان رفته بود، خواهش می‌کند ایشان را به نزدیک‌ترین نقطه به حرم امام حسین(ع) ببرند. به همین خاطر ایشان را به شلمچه می‌برند و ایشان از شلمچه، امام حسین(ع) را زیارت می‌کند. فرزند شهید فخری‌زاده

حامد فخری‌زاده، یکی از موضوعاتی که همه نزدیکان و دوستانی که با شهید فخری‌زاده کار می‌کردند بر آن صحه می‌گذارند، شخصیت عرفانی ایشان است. ایشان هم در عرفان نظری و هم در عرفان عملی فردی حاذق بود. ایشان نه تنها تفسیر قرآن کار می‌کرد، بلکه تفسیر قرآن درس می‌داد. اینکه اگر صحبت‌های ایشان را در موضوعات دینی، اخلاقی و عرفانی ببینید، متوجه عمق این سخنان و نگاه تازه ایشان به این مباحث می‌شوید. ما خودمان فکر می‌کنیم در موضوعات توحیدی، مطالعاتی داشته‌ایم و به فقهی از این موضوعات الهیاتی رسیده‌ایم اما وقتی پای حرف ایشان می‌نشینیم انگار با موضوع تازه‌ای مواجه شده‌ایم. نحوه بیان ایشان و تقریر ایشان نسبت به این موضوعات بسیار متفاوت و نو بود. در اینجا خالی از لطف نیست به این موضوع هم اشاره

غیرت دینی شهید احمدی روشن، از سپاه قدس تا سازمان انرژی اتمی

شویم؟ آیت‌الله خوشتوت فرموده بودند بستگی به کار شما در نظرتان دارد. همین پرسش نشان می‌دهد چقدر دغدغه مساله ظهور و خدمت به حضرت حجت(عج) را داشت و کار را زمینه‌ای برای این خدمت می‌دید. وقتی افق دید اینگونه باشد که شما کارگزار حکومت دینی هستید و حکومت دینی زمینه‌ساز و مقدمه ظهور حکومت مهدوی است، آن وقت افق خدمت و کار شما از سطح ملی و شغلی فراتر می‌رود و کار خود را خدمت به ظهور امام زمان(عج) تصور می‌کنید؛ موضوعی که کاملاً در آقامصطفی مشهود بود. به سراحت می‌توان نیروی محرکه شهید احمدی‌روشن برای همه مجاهدت‌های کاری و علمی را همین اعتقاد دینی، همین غیرت دینی و همین مبانی اعتقادی عنوان کرد. این نیروی محرکه نیز یک پشتوانه فکری و علمی داشت. آقامصطفی از ابتدای کودکی چون متولد سال ۵۸ بود، در سیر انقلاب قرار گرفت؛ عمویش مقصدالانور است و پدر هم از رزمندگان دفاع مقدس. آقامصطفی تعریف می‌کرد چگونه در کودکی با پدر در تفسیر پیکر شهیدا شرکت می‌کرده و این چه اثرات فکری و اعتقادی بر او داشته است. خانواده آقامصطفی همدانی هستند و به علت نزدیکی این استان به غرب کشور کاملاً با مسائل جنگ درگیر بودند و حتی مادر ایشان تعریف می‌کند زمانی در بمباران‌ها مجبور شده‌اند به کوه‌های اطراف پناه ببرند. همه اینها در روحیه مصطفی اثر گذاشته و باعث شده بود روحیه ظلم‌ستیز پیدا کند. بعدها هم در دوران مدرسه یکی از دوستانش شهید می‌شود که اثر زیادی بر روحیه‌اش داشت. همین‌ها باعث شده بود مصطفی از همان ابتدا وارد گفتمان شهادت شود و به زندگی به مثابه یک جهادی که باید به شهادت ختم شود، نگاه کند.

فاطمه بلوری: اولین کاری که آقامصطفی به آن ورود کردند، خدمت در نیروی قدس بود. همه فکر و ذکر مصطفی کمک به مردم مظلوم فلسطین و لبنان بود. مصطفی رسلانش را ایستادگی برابر ظلم آمریکایی‌ها و صهیونیست‌ها و کمک به مردم مظلوم لبنان و فلسطین تعریف کرده بود. شهید احمدی‌روشن زمینه‌سازی برای ظهور را در نفی ظلم و استکبارستیزی می‌دید و همین انگیزه، یعنی زمینه‌سازی برای ظهور از طریق خدمت به مستضعفان، انگیزه‌اش برای خدمت بود. او توانست در نیروی قدس موشک‌هایی را طراحی کند که مورد تأیید قرار گرفت و این از جمله خدمات مصطفی در این نیرو بود. بعدها که زمینه کاری مصطفی عوض و وارد سازمان انرژی اتمی شد، همین انگیزه را با خود حفظ کرد. دغدغه او مهدویت و ظهور حضرت حجت(عج) و قدرت‌یابی امت مسلمان بود. در پروژه غنی‌سازی و مسائل فناوری هسته‌ای مشکلات فراوانی وجود داشت، سنگ‌اندازی‌های داخلی و خارجی وجود داشت، اگر هدف مصطفی صرفاً یک پروژه شغلی بود خیلی زود باید کار را رها می‌کرد اما می‌گفت من می‌مانم و اینجا را همان‌طور که حضرت آقا می‌خواهند می‌سازم، یعنی ولایت‌مداری محض، پشتوانه همت و پشتکارش بود. همین ولایت‌مداری را هم مجرای خدمت به حضرت ولی عصر(عج) می‌دانست. نگاه ایشان به مساله فناوری هسته‌ای، صرفاً یک نگاه ملی نبود، بلکه یک نگاه دینی و از سر دغدغه‌های دینی بود. آقامصطفی در جلسات درس اخلاق آیت‌الله خوشتوت شرکت می‌کرد. یک بار از آیت‌الله خوشتوت پرسیده بود ما چگونه می‌توانیم در امر ظهور موثر باشیم؟ چطور می‌توانیم به سهیم خود در تعجیل ظهور موثر واقع

در این موضوع هم اشاره

* همسر شهید احمدی روشن